

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/178/2022
Identifikačné číslo spisu: 7713206755
Dátum vydania rozhodnutia: 30.10.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Martin Holíč
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:7713206755.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne obchodnej spoločnosti MIGASTRO s. r. o., Michalovce, Námestie Osloboditeľov 1/940, IČO: 46 378 316, zastúpenej advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária MAJLING & NINČÁK, s.r.o., Bratislava, Palárikova 14, IČO: 35 960 728, proti žalovaným 1/ J. K., narodenému X. R. XXXX, R., R. XXXX/X, 2/ Y. K., narodenému X. R. XXXX, R., Y. XXXX, 3/ E. K., narodenému XX. D. XXXX, R., I. XXXX/X, žalovaní 2/ a 3/ zastúpení advokátom JUDr. Jánom Mikuľakom, Košice, Františkánska 5, IČO: 42 104 394, o odstránenie protiprávneho stavu, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 14C/114/2013, o dovolaní žalovaných 2/ a 3/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 23. septembra 2021 sp. zn. 5Co/200/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 23. septembra 2021 sp. zn. 5Co/200/2020 a rozsudok Okresného súdu Michalovce z 2. augusta 2018 č. k. 14C/114/2013-329 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súde Michalovce na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Michalovce (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 2. augusta 2018 č. k. 14C/114/2013-329 (v poradí druhým, pozn.) rozhodol, že:

I. Žalovaný 1/, žalovaný 2/ a žalovaný 3/ sú povinní spoločne a nerozdielne odstrániť na vlastné náklady zo stavby so súpisným číslom 1918 - obchodné priestory, ktorá je postavená na parcele registra „C“ č. XXX - zastavané plochy a nádvoría o výmere 607 m² v k.ú. R. a zapísaná na LV č. XXXX časť previsu strechy - rímasy strechy v šírke 0,450 m a dĺžke 7,000 m, šírke 0,450 a dĺžke 3,350 m, šírke 0,300 m a dĺžke 33,360 m, t. j. v časti presahujúcej na parcelu žalobcu registra „C“ č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoría o výmere 36 m² v k.ú. R., zapísanej na LV č. XXXXX tak, ako je to špecifikované a graficky znázornené v Projekte stavby pre realizáciu stavby (DRS) zo 4. októbra 2016, vypracovanom projektantom S.. I. X., člen SKSI, č. opr. 2652*SP*A1, a to do 6 mesiacov od právoplatnosti rozsudku.

II. Žalovaný 1/, žalovaný 2/ a žalovaný 3/ sú povinní spoločne a nerozdielne odstrániť na vlastné náklady zo stavby so súpisným číslom XXXX - obchodné priestory, ktorá je postavená na parcele registra „C“

č. XXX - zastavané plochy a nádvoria o výmere 607 m² v k. ú. R. a zapísaná na LV č. XXXX časť klampiarskej konštrukcie strechy - strešný žľab v šírke 0,150 m a dĺžke 11,650 m, v šírke 0,150 m a dĺžke 33,360 m, t.j. v časti presahujúcej na parcelu žalobcu registra „C“ č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria o výmere 36 m² v k.ú. R., zapísanej na LV č. XXXXX tak, ako je to špecifikované a graficky znázornené v Projekte stavby pre realizáciu stavby (DRS) zo 4. októbra 2016, vypracovanom projektantom S.. I. X., člen SKSI, č. opr. 2652*SP*A1, a to do 6 mesiacov od právoplatnosti rozsudku.

III. Žalovaný 1/, žalovaný 2/ a žalovaný 3/ sú povinní spoločne a nerozdielne odstrániť na vlastné náklady zo stavby so súpisným číslom XXXX - obchodné priestory, ktorá je postavená na parcele registra „C“ č. XXX - zastavané plochy a nádvoria o výmere 607 m² v k.ú. R. a zapísaná na LV č. XXXX časť klampiarskej konštrukcie strechy - strešný zošikmený zvod v šírke 0,100 m a dĺžke 6,200 m, v šírke 0,150 m a dĺžke 5,400 m, t.j. v časti presahujúcej na parcelu žalobcu registra „C“ č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria o výmere 36 m² v k.ú. R., zapísanej na LV č. XXXXX tak, ako je to špecifikované a graficky znázornené v Projekte stavby pre realizáciu stavby (DRS) zo 4. októbra 2016, vypracovanom projektantom S.. I. X., člen SKSI, č. opr. 2652*SP*A1, a to do 6 mesiacov od právoplatnosti rozsudku.

IV. Žalovaný 1/, žalovaný 2/ a žalovaný 3/ sú povinní spoločne a nerozdielne odstrániť na vlastné náklady časť odberného plynového zariadenia /OPZ/ - plynového potrubia k stavbe so súpisným číslom XXXX - obchodné priestory, ktorá je postavená na parcele registra „C“ č. XXX - zastavané plochy a nádvoria o výmere 607 m² v k.ú. R. a zapísaná na LV č. XXXX v šírke 0,080 m a dĺžke 0,250 m, t. j. v časti presahujúcej na parcelu žalobcu registra „C“ č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria o výmere 36 m² v k.ú. R., zapísanej na LV č. XXXXX tak, ako je to špecifikované a graficky znázornené v Projekte stavby pre realizáciu stavby (DRS) zo 4. októbra 2016, vypracovanom projektantom S.. I. X.Q., člen SKSI, č. opr. 2652*SP*A1, a to do 6 mesiacov od právoplatnosti rozsudku.

V. Žalovaný 1/, žalovaný 2/ a žalovaný 3/ sú povinní spoločne a nerozdielne dať do pôvodného stavu na vlastné náklady na stavbe so súpisným číslom XXXX - obchodné priestory, ktorá je postavená na parcele registra „C“ č. XXX - zastavané plochy a nádvoria o výmere 607 m² v k.ú. R. a zapísaná na LV č. XXXX okenné a dverové otvory, a to v súlade so stavebným povolením Mestského národného výboru v Michalovciach č. 1727/62 zo 7. apríla 1962 tak, ako je to špecifikované a graficky znázornené v Projekte stavby pre realizáciu stavby (DRS) zo 4. októbra 2016, vypracovanom projektantom S.. I. X., člen SKSI, č. opr. 2652*SP*A1, a to do 6 mesiacov od právoplatnosti rozsudku.
Žalobkyni priznal voči žalovaným náhradu trov konania v rozsahu 100% (výrok VI.).

1.1. Súd prvej inštancie vychádzal pri rozhodovaní z medzi stranami sporu nespornej skutočnosti, že na hranici s pozemkom vo výlučnom vlastníctve žalobkyne, vedenom na LV č. XXXXX, k. ú. R., ako parcela registra „C“ č. XXX/X, zastavané plochy a nádvoria o výmere 36 m², je postavená stavba súp. č. XXXX, ktorá v minulosti tvorila s pozemkom žalobkyne jeden celok, že tieto nehnuteľnosti, tvoriace jeden celok, po roku 1989 prešli do majetku mesta Michalovce, neskôr ich v roku 1991 nadobudol v rámci dražby do vlastníctva otec žalovaných, na ktorého nebolo súčasne prevedené aj vlastnícke právo k príslušnému pozemku parc. č. XXX/X. Otec žalovaných následne previedol vlastnícke právo k tejto stavbe darovacou zmluvou v roku 2000 na žalovaných, ktorí sú v súčasnosti jej spoluvlastníkmi, pričom tak otec žalovaných, ako aj neskoršie samotní žalovaní na pozemok žalobkyne parc. č. XXX/X, vstupovali za účelom údržby svojej nehnuteľnosti, zapísanej na LV č. XXXX, k. ú. R., ako parcela registra „C“ č. XXX, zastavané plochy a nádvoria o výmere 575 m², parc. č. XXX, zastavané plochy a nádvoria o výmere 607 m² a stavby súp. č. XXXX na parcele č. XXX - obchodné priestory, ktoré sú v podielovom spoluvlastníctve žalovaných, z toho každý v podiele 1/3, a tiež za účelom prístupu k plynovej prípojke. Súd prvej inštancie vyšiel aj zo zistenia, že časť previsu strechy - rímasy strechy, časť klampiarskej konštrukcie strechy - strešný žľab a strešný zošikmený zvod, časť odberného plynového zariadenia - plynového potrubia presahujú na pozemok žalobkyne, ako i že okenné a dverové otvory na stavbe nie sú v súlade so stavebným povolením Mestského národného výboru v Michalovciach č. 1727/62 zo 7. apríla 1962, a že žalobkyňa v čase kúpy svojho pozemku nezistila, že by na nehnuteľnosti boli evidované nejaké ťarchy, ani vecné bremeno, sporný stav skonštatovala až keď začala riešiť

stavebné úpravy (oplotenie pozemku) a bola sa pozrieť na pozemok a susediacu stavbu.

1.2. Po právnom posúdení veci podľa § 126 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník ďalej len „OZ“) súd prvej inštancie posudzoval (ne)oprávnenosť zásahov žalovaných do vlastníctva žalobkyne, ich rozsah i žalovanými vznesenú námietku „zriadenia práva zodpovedajúceho vecnému bremenu vydržaním“. Konštatoval, že protiprávny stav nebol daný v čase, keď označené nehnuteľnosti tvorili jeden celok, avšak po oddelení predmetných parciel nedošlo k stavebnej úprave nehnuteľnosti vo vlastníctve žalovaných tak, aby táto zodpovedala požiadavkám vo vzťahu k nerušenému výkonu vlastníckeho práva susediaceho pozemku, pričom je nerozhodné, že stav, odstránenia ktorého sa žalobkyňa domáha, nezavinili žalovaní. Zo zistenia, že žalovaní nie sú nositeľmi žiadneho právneho dôvodu (nájomného práva, záložného práva, ani vecného bremena), ktorý by ich oprávňoval na výkon sporných zásahov do vlastníctva žalobkyne, súd prvej inštancie usúdil, že je daná protiprávnosť označených zásahov, v dôsledku ktorých je žalobkyňa preukázané obmedzovaná v nerušenom užívaní svojho vlastníctva, a keďže tento neoprávnený zásah trval aj v čase rozhodovania súdu, boli splnené predpoklady pre vyhovieť žalobe voči žalovaným, ktorí nespochybňovali, že časť stavby presahuje na pozemok žalobkyne. Súd prvej inštancie tiež vyvodil, že čiastočným odstránením zásahov do pozemku žalobkyne (na základe výzvy žalobkyne pred podaním žaloby, pozn.) žalovaní potvrdili, že tieto neoprávnené zásahy existovali.

1.3. Súd prvej inštancie sa nestotožnil s obranou žalovaných, že z ich strany došlo k vydržaniu práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, spočívajúceho v práve prechodu, strpenia presahu previsu strechy - rímasy strechy, vrátane klampiarskej konštrukcie strechy - strešného žľabu a strešného zošíkmeného zvodu, vedenia plynového potrubia a umiestnenia odberného plynového zariadenia. Uzavrel, že žalovaní nevykonávali právo zodpovedajúce vecnému bremenu na základe žiadneho právneho titulu, pričom žalovaní neboli v dobrej viere, že tu takýto titul je. Konštatoval, že žalovaní do vlastníckeho práva žalobcu nezasahujú ani na základe „domnelého práva zodpovedajúceho vecnému bremenu“ tak, ako v konaní v rámci svojej procesnej obrany tvrdili, lebo samotné presvedčenie žalovaných, že im právo zodpovedajúce vecnému bremenu patrí, musí byť podložené dôvodom oprávňujúcim ich k takémuto presvedčeniu a súd za takýto dôvod nepovažoval skutočnosť, že žalovaní minimálne od roku 2000 vstupovali na pozemok, ktorý je vo vlastníctve žalobcu za účelom vstupu do kotolne, a že už existovali zvody dažďovej vody, presahy previsu strechy, klampiarskej konštrukcie, vedenia plynového potrubia a umiestnenia plynovej prípojky. Dodal, že ak stavba žalovaných zasahovala svojimi súčasťami do pozemku žalobcu a žalovaní vstupovali na pozemok žalobcu za účelom vstupu do kotolne, absentuje v danom prípade presvedčenie žalovaných, že týmto pre seba právo zodpovedajúce vecnému bremenu vykonávajú právom, nakoľko samotná skutočnosť, že žalovaní vstupovali na pozemok žalobcu dlhšiu dobu, nesvedčí o tom, že sú oprávnenými držiteľmi, a tým nemôže dôjsť k vydržaniu vecného bremena. Z uvedeného dôvodu preto súd prvej inštancie nepovažoval za účelné z pohľadu rozhodnutia veci, ako aj z pohľadu hospodárnosti konania vznesený návrh žalovaných na zriadenie vecného bremena vyčleňovať na samostatné konanie, keď návrh žalovaných na zriadenie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu nepovažoval za osobitný (vzájomný) návrh vo veci samej, ale iba za návrh na usporiadanie vzťahov v zmysle § 135c ods. 3 OZ.

1.4. Súd prvej inštancie uzavrel, že bolo potrebné poskytnúť ochranu právu žalobkyne na nerušenom užívaní pozemku. Žalovaným uložil povinnosť existujúci protiprávny stav odstrániť, teda uložil žalovaným povinnosť vykonať stavebné úpravy, ktoré na základe Projektu stavby pre realizáciu stavby (DRS) zo 4. októbra 2016, vypracovaného projektantom S.. I. X., člen SKSI, č. opr. 2652*SP*A1, ktorým špecifikoval zmeny - prestavby stavby, búracie práce a navrhované práce, vrátane technického postupu stavebnej úpravy nehnuteľnosti žalovaných, dospejúc k záveru, že týmito možno šetrne upraviť stavbu spôsobom, ktorý by ďalej nezasahoval do vlastníckych práv žalobkyne, vyhodnotiac ich ako technicky uskutočniteľné a vo vzťahu k žalovaným - pri zohľadnení zásady primeranosti tohto zásahu do ich vlastníckeho práva, za ekonomicky nenáročné. Takéto usporiadanie vzťahov nepovažoval za rozporné ani s dobrými mravmi. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaných rozsudkom z 23. septembra 2021 sp. zn. 5Co/200/2020 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobkyňu priznal voči žalovaným nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2.1. Na zdôraznenie správnosti záverov súdu prvej inštancie a k odvolacím námietkam žalovaných odvolací súd uviedol, že rozsudok súdu prvej inštancie zodpovedá požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí v zmysle § 220 CSP. Z odôvodnenia rozsudku je zrejmé, prečo súd neprisvedčil relevantným námietkam žalovaných a z akých právnych úvah vychádzal, zhodnotil pritom všetky námietky a argumentáciu tak žalobkyne, ako i žalovaných v priebehu sporu, rešpektujúc klauzuly určujúce minimálnu mieru racionality a konzistencie skutkovej a právnej argumentácie, pričom obom sporovým stranám vytvoril všetky procesné podmienky, aby v priebehu sporu uplatnili a realizovali svoje práva. Napadnuté rozhodnutie podľa odvolacieho súdu nebolo možné považovať za svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné, pretože súd prvej inštancie sa pri výklade a aplikácii zákonných predpisov neodchýlil od ich znenia a nepoprel ich účel a význam. Rovnako ho nebolo možné vyhodnotiť ani ako neurčité vo výroku V, pokiaľ za neurčitosť výroku V žalovaní označili skutočnosť, že neobsahuje rozsah opravy a pôvodný stav okenných a dverových otvorov v súlade so stavebným povolením z roku 1962. Žalovaní podľa odvolacieho súdu neopodstatnene namietali porušenie práva na spravodlivý proces, tým, že súd prvej inštancie sa mal nedostatočne, nesprávne a v rozpore so zisteným skutkovým stavom vysporiadať s tým, či požiadavka žalobkyne je v rozpore s dobrými mravmi. V tejto súvislosti o. i. poukázal, že právo na spravodlivý proces neznamená právo na to, aby, aby bola sporová strana pred všeobecným súdom úspešná, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jej požiadavkami a právnymi názormi. Rozsudku súdu prvej inštancie tiež nemožno vytknúť ani nedostatočné zistenie skutkového stavu.

2.2. Vo vzťahu k žalovanými namietanému odvolaciemu dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci odvolací súd po preskúmaní obsahu spisu a napadnutého rozsudku dospel k záveru, že súd prvej inštancie rozhodnutie o tom, či sú splnené podmienky pre aplikáciu § 3 ods. 1 OZ, urobil po starostlivej úvahe, v rámci ktorej náležite zvážil ako dôvody, pre ktoré sa použitia citovaného ustanovenia dožadovali žalovaní, tak všetky rozhodné okolnosti na strane žalobkyne. Poukázal, že ust. § 3 ods. 1 OZ je všeobecným ustanovením hmotnoprávnej povahy, ktoré dáva súdu možnosť posúdiť, či výkon subjektívneho občianskeho práva je v súlade s dobrými mravmi, a v prípade, že tomu tak nie je, požadovanú ochranu odoprieť; že toto ustanovenie patrí k normám s relatívne neurčitou (abstraktnou) hypotézou, ktoré prenecháva súdu, aby podľa svojho uváženia v každom jednotlivom prípade vymedzil sám hypotézu právnej normy zo širokého, vopred neobmedzeného okruhu okolností. Takými okolnosťami sú iba tie, ktoré môžu ovplyvniť odpoveď na otázku, či možno od žalobcu spravodlivo požadovať, aby mu bola odopretá ochrana jeho práva domáhať sa požadovanej ochrany v súlade s § 126 ods. 1 OZ a § 135c OZ. Súd prvej inštancie v súlade s dlhodobo ustálenou judikatúrou najvyšších súdnych autorít pri posúdení súdnej veci podľa § 3 ods. 1 OZ náležite vzal na zreteľ i to, že na jeho základe nemožno konštituovať právo, ktoré inak z pozitívnej právnej úpravy nevyplýva, ale možno len obmedziť existujúce právo, správne posúdil relevantné okolnosti podmieňujúce aplikáciu § 3 ods. 1 OZ a adekvátne uzavrel, že v okolnostiach prejednávaného prípadu neboli splnené podmienky pre odopretie žalobkyňou požadovanej súdnej ochrany z hľadiska aplikácie korektívu dobrých mravov, a to z dôvodov, ako ich uviedol v odôvodnení rozsudku, na ktoré odvolací súd poukázal.

2.3. Odvolací súd nepriznal relevanciu ani odvolacej námietke žalovaných, že vyriešeniu vzniknutej situácie za použitia § 126 OZ bráni skutočnosť, že zásah stavby (jej zadnej časti, vrátane súčastí stavby) do vlastníctva žalobkyne nebol zásahom neoprávneným, lebo nehnuteľnosti tvorili v minulosti jeden celok, mali jedného majiteľa a preukázateľne už v tom čase sa nachádzali v stave, ako je aktuálne vytýkaný a že pre spravodlivé usporiadanie vzťahov bolo potrebné vychádzať zo znenia § 135c ods. 3 OZ. Poukázal, že súd prvej inštancie vyšiel zo zistenia, že stavba vo vlastníctve žalovaných je súčasťou stavbou neoprávnenou, ktorá vznikla ako dôsledok stavebnej činnosti právneho predchodcu žalovaných (ich otca), čo napokon potvrdil aj sám žalovaný 1/ vo svojom vyjadrení na vyjadrenie žalobcu z 22. októbra 2013 (č. l. 374 súdneho spisu), keď uviedol, že prestavba budovy sa mala realizovať etapovite a v prvej etape bolo vydané stavebné povolenie č. 98/3965/ŽP/GM zo 6. marca 1998 len na časť strechy pre stavebníka - nebohého otca žalovaných, ktorý prestavbu zrealizoval a rozšíril na celú zadnú časť objektu. Je pritom bez významu, že o tom žalovaní nemali vedomosť a v dokončení prác na sfunkčnenie obytného podkrovia následne nepokračovali. Odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že žalovaní (resp. ich právny predchodca) postupom, kedy síce začal prestavbu budovy na základe stavebného povolenia, avšak jeho podmienky porušil tým, že v prestavbe pokračoval bez ďalšieho stavebného povolenia a napriek vedomosti, že prestavba presiahne hranicu jeho pozemku, stratil

dobrú vieru, že prestavba budovy bola uskutočnená na jeho pozemku. Súd prvej inštancie preto správne uzavrel, že k zásahu do vlastníckeho práva žalobcu došlo neoprávnene a pri rozhodovaní o žalobe žalobkyne náležite prihliadol ku skutočnosti, že žalovaní (ich právny predchodca) neoprávnene zasiahli do vlastníckeho práva žalobkyne k pozemku vo výmere iba 36 m², ktorý sa po vykonaných úpravách stane spôsobilým na riadne užívanie, pričom v rámci hodnotenia hospodárskych strát adekvátne zohľadnil, že pre žalovaných je splnenie súdom uloženej povinnosti technicky možné a ekonomicky nenáročné, z čoho vyvodil, že žalovaní na ich vlastníckom práve k stavbe vážne nepoškodí. Z obsahu súdneho spisu a ani odvolania žalovaných pritom nebolo možné vyvodit', že by žalovaní v rámci hodnotenia hospodárskych strát žalovaných predložili súdu v tomto smere relevantnú argumentáciu a dôkazy. Súd prvej inštancie preto rozhodol správne, keď nepostupoval v zmysle § 135c ods. 3 OZ, ale vychádzal zo záverov súdnej praxe i právnej doktríny, podľa ktorej konanie o vyporiadanie neoprávnenej stavby je konaním, kde z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyporiadania medzi účastníkmi a kde súd nie je viazaný návrhom strán sporu (§ 216 ods. 2 CSP). Len vtedy, ak súd dospeje k záveru, že žalobcom navrhnuté vysporiadanie nie je prijateľné, musí upraviť vzťah medzi stranami sporu i iným spôsobom vyplývajúcim z § 135c OZ.

2.4. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 a § 226 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu v celom jeho rozsahu podali žalovaní 2/ a 3/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovali z ust. § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Navrhli, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, a aby im priznal náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %. Zároveň v súlade s § 444 ods. 1 CSP navrhli, aby dovolací súd odložil vykonateľnosť napadnutého rozsudku v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie. Dôvody hodné osobitného zreteľa videli v tom, že vykonateľnosťou predmetných rozsudkov nedôjde k neprimeranému zásahu do práv žalobkyne a táto neutrípí týmto rozhodnutím žiadnu ujmu. Na druhej strane, vykonateľnosťou predmetných rozhodnutí môže dôjsť ku škode na strane žalovaných, a to v rozsahu vynaložených finančných prostriedkov pre splnenie povinnosti uloženej súdom.

3.1. Prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP a porušenie práva na spravodlivý proces žalovaní 2/ a 3/ videli v tom, že odvolací súd, ako ani súd prvej inštancie sa vo svojich rozsudkoch nevysporiadali s viacerými pre rozhodnutie podstatnými okolnosťami, najmä sa v konaní vôbec nezaoberali otázkou, akým spôsobom okenné a dverové otvory na budove vo vlastníctve žalovaných zasahujú do výkonu vlastníckeho práva žalobkyne. Zo strany súdov nedošlo k dostatočnému posúdeniu otázky dobrých mravov. Súdy oboch inštancií vec tiež nesprávne právne posúdili, keď bez ďalšieho žalobe vyhovelí s poukazom na ust. § 126 OZ. Podľa názoru dovolateľov bolo potrebné aplikovať ustanovenie § 135c ods. 3 OZ a tiež ustanovenie § 3 ods. 1 OZ. Žalovaní 2/ a 3/ sú presvedčení, že odstránenie stavby, ako im bolo uložené, je v rozpore dobrými mravmi. Aplikáciou ustanovení § 135c ods. 3 OZ a ustanovenia § 3 ods. 1 OZ by došlo (pri zriadení vecného bremena) k spravodlivému usporiadaniu vzťahov bez potreby ďalšieho súdneho konania, ako to naznačil súd prvej inštancie v bode 38. odôvodnenia rozsudku. Prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP preto opreli o tvrdenie, že takáto právna otázka v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola riešená, resp. vyriešená, vysloviac, že rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo 432/2002 nepredstavuje rozhodovaciu prax dovolacieho súdu.

4. Žalobkyňa v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalovaných 2/ a 3/ navrhla, aby dovolací súd podané dovolanie odmietol prípadne zamietol a žalobcovi priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Dovolanie žalovaných 2/ a 3/ považovala za tendenčné a účelové s cieľom predĺžiť protiprávny stav a oddialiť vykonanie súdom uloženej povinnosti. Z dovolania jednoznačne vyplýva, že žalovaní sa nestotožňujú výlučne s právnym posúdením veci tak súdom prvej inštancie, ako aj odvolacím súdom. Žalovanými navrhovaný spôsob usporiadania vzťahov zriadením vecného bremena považovala za absolútne neprípustný, pretože by jej tým vznikla škoda spočívajúca v znížení hodnoty nehnuteľnosti v jej vlastníctve a došlo by aj k obmedzeniu podnikateľského zámeru žalobkyne. Mala za to, že súdy rozhodli vo veci správne. Za nedôvodný a účelový považovala žalobkyňa aj návrh žalovaných 2/ a 3/ na odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku a dovolaciemu súdu navrhla tento návrh odmietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) nezistil splnenie podmienok pre odloženie vykonateľnosti dovolaní napadnutého rozhodnutia v zmysle ustanovenia § 444 ods. 1 CSP, a preto v súlade s doposiaľ ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie (obdobne sp. zn. 4Cdo/144/2019, 9Cdo/154/2021).

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu - žalovaný 2/ a žalovaný 3/, v neprospech ktorej bolo rozhodnuté, zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je sčasti prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod [§ 420 písm. f) CSP] zároveň aj dôvodné.

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

8. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

9. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

10. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namieste je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

11. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrúva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

12. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnene uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP, je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

13. Dovolací súd považuje za prospešné opakovane pripomínať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým.

13.1. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), avšak len pri dovolacom dôvode (vade zmätočnosti) v zmysle § 420 písm. f) CSP, nie pri dovolacom dôvode v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

14. Žalovaní 2/ a 3/ prípustnosť podaného dovolania vyvodzovali v prvom rade z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

16. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

17. Dovolatelia tvrdili, že k porušeniu práva na spravodlivý proces došlo tým, že súd prvej inštancie ani odvolací súd sa vo svojich rozsudkoch nevysporiadali s viacerými pre rozhodnutie podstatnými skutočnosťami, resp. okolnosťami, najmä sa v konaní vôbec nezaoberali otázkou, akým spôsobom okenné a dverové otvory na budove vo vlastníctve žalovaných zasahujú do výkonu vlastníckeho práva žalobkyne. Zo strany súdov podľa dovolateľov nedošlo ani k dostatočnému posúdeniu otázky dobrých mravov.

18. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10, 9Cdo/248/2021).

19. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

20. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

21. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd skúmal, či dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu dáva relevantnú odpoveď na všetky podstatné otázky sporu a dospel k záveru, že tomu tak nie je. Odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu neobsahuje dostatok dôvodov, prečo v celom rozsahu potvrdil odvolaním napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie, a to najmä vo vzťahu k odvolacej argumentácii žalovaných, že nie je zrejmé, akým spôsobom žalobkyňou tvrdený protiprávny stav zasahuje do vlastníckeho práva žalobkyne.

22. Z napadnutého rozsudku odvolacieho súdu (bod 34. odôvodnenia) je zrejmé, že neoprávnený zásah žalovaných do vlastníckeho práva žalobkyne videl odvolací súd v tom, že strešná krytina, rímasy, krovy či ostatné diely strešnej konštrukcie sú nepochybne súčasťou stavby, ktorá je samostatnou nehnuteľnou vecou a predmetom vlastníckeho práva, poukazujúc, že judikatúra súdov je dlhodobo ustálená v závere, že zasahovať časťami stavby, vrátane presahu strechy a jej súčastí, do priestoru nad susedným pozemkom bez právneho dôvodu (titulu) je neprípustné. Dôvodil, že vlastnícke právo k pozemku zahŕňa tiež priestor nad jeho povrchom. Pokiaľ obsahom vlastníckeho práva je právo vec držať, užívať, právo brať z nej plody a s vecou nakladať, právnu ochranu požívajú všetky obsahové zložky vlastníckeho práva, a preto aj porušovanie vlastníckeho práva zahŕňa porušovanie ktorejkoľvek jeho obsahovej zložky.

23. Argumentácia odvolacieho súdu prezentovaná v bode 34. (pozri bod 22. tohto uznesenia), resp. v ostatných bodoch jeho odôvodnenia sa však zaoberá výlučne posudzovaním dôvodnosti žalobkyňou uplatňovaného nároku na odstránenie tých častí stavby vo vlastníctve žalovaných, ktorá zasahuje na pozemok vo vlastníctve žalobkyne. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku nevyplýva, či a ako sa odvolací súd postavil k otázke dôvodnosti žalobkyňou uplatňovaného nároku na navrátenie okenných a dverových otvorov do pôvodného stavu. Odvolací súd len vo všeobecnosti konštatoval vecnú správnosť odvolaním napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie, s ktorým sa stotožnil a v plnom rozsahu naň odkázal (§ 387 ods. 2 CSP).

24. Hoci konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09) a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom súdu prvej inštancie vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu, podľa § 387 ods. 3 CSP sa odvolací súd v odôvodnení musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súdu prvej inštancie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

25. Z obsahu spisu je zjavné, že právny zástupca dovolateľov na pojednávaní konanom 3. júla 2018 v rámci záverečnej reči poukazoval, že v konaní nebolo nijak preukázané, akým spôsobom dochádza v prípade okien a dverí k zásahu do vlastníckeho práva samotnej žalobkyne, keďže tieto časti stavby žiadnym spôsobom nezasahujú na pozemok žalobkyne (pozri zápisnica o pojednávaní z 3. júla 2018, č. I. 325 a nasl. spisu). Súd prvej inštancie sa predmetným vyjadrením, ktoré je v kontexte prejednávanej veci nepochybne potrebné vnímať ako podstatné vyjadrenie procesnej strany/žalovaných prednesené v konaní, vo svojom rozsudku nezaoberal. Pri rozhodovaní vychádzal výlučne zo zistenia, že okenné a dverové otvory na stavbe nie sú v súlade so stavebným povolením Mestského národného výboru v Michalovciach č. 1727/62 zo 7. apríla 1962 a žalovaným vo výroku V. uložil povinnosť spoločne a nerozdielne dať na vlastné náklady a v súlade s predmetným stavebným povolením tieto okenné a dverné otvory na stavbe do pôvodného stavu. Žalovaní už v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie vo vzťahu k predmetnému výroku V. namietali, že výrok je neurčitý, lebo v ňom absentuje rozsah opravy a pôvodný stav okenných a dverových otvorov v súlade so stavebným povolením z roku 1962, čo podľa názoru žalovaných nie je možné nahradiť Projektom stavby pre realizáciu stavbu (DRS) zo dňa 4. októbra 2016, keďže tento projekt nie je súčasťou pôvodného stavebného povolenia.

26. S ohľadom na vyššie uvedené dovolací súd konštatuje, že je potrebné prisvedčiť námietke dovolateľov, že v rozhodnutiach súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu úplne absentuje úvaha a záver súdov o tom, akým spôsobom okenné a dverové otvory zasahujú do výkonu vlastníckeho práva žalobkyne, ak tieto sú realizované výlučne na stavbe vo vlastníctve žalovaných 1/ až 3/, navyše ak z výroku V. rozsudku súdu prvej inštancie, ako ani z jeho odôvodnenia nevyplýva, čo presne je možné rozumieť pod pôvodným stavom týchto otvorov, čo má nepochybný vplyv na materiálnu vykonateľnosť súdom uložených povinností. Pokiaľ odvolací súd svoje potvrdzujúce rozhodnutie vo vzťahu k výroku V. rozsudku súdu prvej inštancie založil výlučne na skutočnosti, že okenné a dverové otvory na stavbe nie sú v súlade so stavebným povolením Mestského národného výboru v Michalovciach č. 1727/62 zo 7. apríla 1962 a na závere prezentovanom v bode 24. odôvodnenia, že rozhodnutie súdu prvej inštancie nemožno vyhodnotiť ani ako neurčité vo výroku V., pokiaľ za neurčitosť výroku V. žalovaní označili skutočnosť, že neobsahuje rozsah opravy a pôvodný stav okenných a dverových otvorov v súlade so stavebným povolením z roku 1962 a tento svoj záver v odôvodnení svojho rozhodnutia dostatočne, resp. vôbec neodôvodnil, dovolací súd uvádza, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné.

27. Ak odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nezaujme k podstatným tvrdeniam procesných strán dostatočné stanovisko, je toto odôvodnenie nezrozumiteľné, čo vylučuje akýkoľvek iný záver odvolacieho súdu než ten, že v tomto prípade došlo k zaťaženiu konania pred odvolacím súdom tvrdenou zmätočnosťou vadou podľa § 420 písm. f) CSP a dovolanie je z tohto dôvodu nielen prípustné, ale tiež dôvodné. Absencia vysporiadania sa odvolacieho súdu v jeho rozsudku s takými odvolacími námietkami, ktoré bez ďalšieho nejde označiť za nepodstatné, resp. ak aj pre prípad ich naozajstnej nepodstatnosti chýba argumentácia spôsobilá presvedčiť, prečo je to tak, je totiž tak závažným nedostatkom rozhodnutia (a zásahu do procesných práv strany sporu), ktorého intenzita zakladá (až) porušenie práva na spravodlivý súdny proces (obdobne napr. 6Cdo/232/2020).

28. Rozhodnutie odvolacieho súdu nespĺňa náležitosti presvedčivosti a preskúmateľnosti odôvodnenia a skutočne prisvedčuje názoru dovolateľa o jeho nedostatočnom odôvodnení. Rovnaký nedostatok presvedčivého a preskúmateľného odôvodnenia vykazuje aj rozsudok súdu prvej inštancie.

29. Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovaných 2/ a 3/ je nielen prípustné, ale aj dôvodné, pretože nedostatočným odôvodnením napadnutého rozsudku došlo zo strany odvolacieho súdu k porušeniu práva na spravodlivý proces strany sporu v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Táto skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd dovolaním napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Preto dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, nakoľko zásadné nedostatky odôvodnenia obsahuje už rozsudok súdu prvej inštancie, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

30. V ďalšom konaní bude povinnosťou súdu prvej inštancie opätovne rozhodnúť o uplatnenom nároku žalobkyne na odstránenie protiprávneho stavu, s tým, že odôvodnenie rozhodnutia musí spĺňať náležitosti vyplývajúce z ustanovenia § 220 ods. 2 CSP. Úlohou súdu prvej inštancie bude posúdiť dôvodnosť uplatneného nároku žalobkyne vo vzťahu k všetkým vlastníkom tejto stavby, t.j. k žalovaným 1/ až 3/ [§ 77 ods. 1 CSP v spojení s § 439 písm. b) CSP].

31. Žalovaní 2/ a 3/ v podanom dovolaní vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP ďalej namietali, že súdy nedostatočne posúdili otázku dobrých mravov. K tomu dovolací súd vo všeobecnosti uvádza, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia z hľadiska namietanej zmätočnej vady v zmysle § 420 písm. f) CSP správnosť právnych záverov, ku ktorým odvolací súd dospel, nie je relevantná, lebo prípadné nesprávne právne posúdenie veci túto vadu zmätočnosti nezakladá (R 24/2017); tento právny záver považuje za ústavnoprávne akceptovateľný i ústavný súd (I. ÚS 61/2019).

31.1. Dovolaciemu súdu z obsahu súdneho spisu vyplynulo, že po vrátení veci súdu prvej inštancie (unesením odvolacieho súdu z 25. apríla 2016 sp. zn. 1Co/491/2015) tento zameral svoju pozornosť, súc viazaný právnym názorom odvolacieho súdu, na otázku, či by odstránenie (častí) stavby nebolo v rozpore s dobrými mravmi. Prihliadal pritom najmä k povahe a rozsahu hospodárskej straty, ktorá by odstránením stavby vznikla, správaniu jednotlivých subjektov pred podaním žaloby, možnosti užívania susediacich nehnuteľností a na ostatné skutočnosti, ktoré vyšli počas konania najavo, rešpektujúc tak závery vyslovené v zrušujúcom uznesení odvolacieho súdu. Odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie (najmä body 39. a 40.) preto celkom zjavne nesvedčí v prospech dovolacej argumentácie žalovaných, ktorí sa, vychádzajúc z obsahu dovolania, svojimi tvrdeniami o existencii vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP snažia spochybníť právne posúdenie veci odvolacím súdom (podľa názoru žalovaných súd aplikoval nesprávne ustanovenie OZ), ktorá však aj v prípade jej opodstatnenosti by mala za následok nanajvyš vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku, nezakladala by ale prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP (k tomu pozri aj R 24/2017, 9Cdo/248/2021, 9Cdo/265/2021).

32. Žalovaní 2/ a 3/ v dovolaní namietali aj nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

33. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

34. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

35. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP (podobne ako predchádzajúca právna úprava, pozn.) dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

36. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že má ísť o otázku riešenú odvolacím súdom a to buď o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), alebo o procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

37. V dovolaní, prípustnosť ktorého sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. b) CSP, musí dovolateľ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd; vysvetliť, v čom je riešenie právnej otázky odvolacím súdom nesprávne; uviesť ako by mala byť táto otázka správne riešená.

37.1. Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP predpokladá, že právnu otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej dovolací súd doposiaľ neriešil a je daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej praxi doposiaľ neposudzoval právnu otázku vymedzenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí). Ak dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 CSP, má viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom vymedzenej právnej otázky a že sa jedná o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

38. Dovolatelia v posudzovanom prípade k dôvodnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP uviedli, že: „Podľa názoru žalovaných na danú vec bolo potrebné aplikovať ustanovenie § 135c ods. 3 OZ, v zmysle ktorého súd môže usporiadať pomery medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby aj inak, najmä tiež zriadiť za náhradu vecné bremeno, ktoré je nevyhnutné na výkon vlastníckeho práva k stavbe, a tiež ustanovenie § 3 ods. 1 OZ, keďže sú presvedčení, že odstránenie stavby, ako im bolo uložené, je v rozpore s dobrými mravmi. Aplikáciou § 135c ods. 3 OZ a ustanovenia § 3 ods. 1 OZ by došlo (pri zriadení vecného bremena, ako žalovaní navrhovali) k spravodlivému usporiadaniu vzťahov ...“

39. Dovolací súd dospel k záveru, že takto formulovaná otázka nemá zákonom vyžadované náležitosti. Žalovaní vo vymedzení dôvodov prípustnosti svojho dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP len opakovane uvádzajú svoj nesúhlas so záverom prijatým súdmi, ktoré však jednoznačne ustálili, že v okolnostiach prejednávanej veci nebolo možné usporiadať vzťahy spôsobom podľa § 135c ods. 3 OZ.

40. Dovolací súd ako obiter dictum odkazuje na rozsudok z 30. novembra 2022 sp. zn. 5Cdo/177/2021 (publikovaný v časopise Zo súdnej praxe pod č. ZSP 9/2023), v ktorom dovolací súd vyslovil, že pri posudzovaní opodstatnenosti žaloby o odstránenie neoprávnenej stavby (§ 135c ods. 1 a 2 OZ) súd vychádza zo širokého súboru individuálnych okolností každého jednotlivého prípadu. Porovnáva pri tom najmä hospodársku a inú stratu, ktorá by odstránením stavby vznikla na jednej strane, so záujmom na využití stavby na strane druhej. Zohľadňuje tiež rozsah neoprávnene zastavaného pozemku, charakter stavby, možnosti jej využitia, účel jej zriadenia, a okolnosti, za akých bola stavba zriadená, predovšetkým či stavebník mal vedomosť o tom, že ide o neoprávnenú stavbu.

41. Súdny oboch inštancií v danom prípade správne prihliadli na povahu a rozsah hospodárskej straty, ktorá by odstránením časti stavby vznikla. Nehnutelnosť je možné technicky upraviť, resp. uviesť do stavu, v ktorom by žiadnou svojou časťou nezasahovala do pozemku žalobkyne, ktorý má síce výmeru iba 36 m², avšak žalobkyňa má právo s ním naložiť a užívať ho podľa svojho uváženia. Právny význam mala aj skutočnosť, že nehnuteľnosť žalovaných by aj po vykonaných úpravách bola spôsobilá k svojmu riadnemu užívaniu, kým pozemok žalobkyne k súčasnému, ako aj ďalšiemu možnému/zamýšľanému užívaniu z dôvodov neoprávnených zásahov spôsobilý nie je. So zreteľom na okolnosti preskúmvanej veci postupovali súdy oboch inštancií správne, keď nepovažovali obmedzenie vlastníckeho práva žalobkyne zriadením vecného bremena v zmysle § 135c ods. 3 OZ za dôvodné a primerané. Na tom nič nemení skutočnosť, že žalovaní s právnym posúdením veci nesúhlasia, pretože samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

42. Vzhľadom na uvedené je zjavné, že nebolo možné uskutočniť meritórny dovolací prieskum, nakoľko obsah dovolania a vymedzenie prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP nemalo zákonom

vyžadované náležitosti. Pokiaľ by dovolací súd za tohto stavu nebral do úvahy absenciu náležitostí prípustnosti dovolania a napriek tomu by pristúpil aj k posúdeniu dôvodnosti dovolania, uskutočnil by procesne neprípustný dovolací prieskum, priečiaci sa nielen všeobecne koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj konkrétnemu cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP. Postup dovolacieho súdu by v takom prípade dokonca porušil základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (II. ÚS 172/03).

43. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie v novom rozhodnutí vo veci samej v súlade s ustanovením § 453 ods. 1, 3 v spojení s § 262 ods. 1 CSP a zásadou úspechu strany v spore (§ 255 CSP).

44. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.